

نگاه حقوقدان

عفو «آری» لوث شدن مجازات «نه»

ابراهیم ایوبی

وکیل دادگستری

ممکن است در فضای ایجادشده پس از عفو معیاری، طرح موضوع نگرانی از بی اثر شدن مجازات‌ها چندان پسندیده به نظر نرسد، اما بهتر است به هر موضوعی از زوایای متفاوت نگاه شود. در حقوق کیفری ما برای بیشتر جرائم، مجازات‌های شدیدی در نظر گرفته شده است که پس از تعیین کیفر توسط قضات، به دلیل مشکلات متعدد در زمان اجرا، فرد محکوم (و حتی دستگاه قضایی کشور) به دنبال راه میانبر برای رهایی مجرم و مختومه کردن پرونده هستند. در ادامه با توجه به تقسیم‌بندی قانون مجازات اسلامی به تفکیک حدود، قصاص، دیات و تعزیرات هر کدام را بررسی می‌کنیم:

نخست، حدود: اولین قانون در این زمینه با نام «قانون حدود و قصاص و مقررات آن» در شهریورماه ۱۳۶۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در بخش حدود، ۸ جرم مشمول حد شرعی قرار گرفته بود. با این که گفته می‌شود حدود الهی لایتغیر است، در سال ۱۳۹۲ «قانون مجازات اسلامی» اصلاح و جرائم حدی به ۹ مورد افزایش و چند مجازات کاهش یافت. در حال حاضر نهاد «توبه» در زیر مجموعه فصل «سقوط مجازات» در ۶ ماده پذیرفته شده و در بیشتر جرائم حدی، فرد محکوم با ادعای ندامت و احراز آن توسط قاضی، حد از او ساقط می‌شود حتی اگر جرم ارتكایی تجاوز به عنف باشد.

دوم، قصاص: گرچه مجازات قصاص از مواردی نیست که با عفو مجرم از بین برود، اما به دلیل ماهیت قابل گذشت بودن آن، با اعلام بخشش از سوی اولیای دم (بدون دریافت هرگونه وجه یا مصالحه به میزان، کمتر و یا حتی بیشتر از نرخ دیه) اجرایی نمی‌گردد. همین قابل گذشت بودن کیفر قصاص سبب شده که خانواده مقتول برای گرفتن رضایت اولیای دم به اشکال مختلف اقدام نمایند. ستاد حقوق بشر قوه قضائیه نیز در راستای کاهش آمار مجازات مرگ، اقداماتی در این زمینه برای گرفتن رضایت خانواده مقتول انجام می‌دهد. از آنجایی که خانواده مقتول بین گرفتن دیه یا اجرای قصاص بر سر دوراهی قرار می‌گیرند، با توجه به شرایط اقتصادی کنونی و جلوگیری از مرگ فرد دیگر به دلیل فشار خانواده قاتل و افکار عمومی در جهت گذشت، به مصالحه تن می‌دهند. در این صورت قاتل به جای قصاص تنها به ۳ تا ۱۰ سال حبس محکوم که پس از مدتی مشمول یکی از انواع عفو شده و آزاد می‌گردد.

سوم، دیات: دیه در مواردی پرداخت می‌گردد که مجرم مرتکب قتل و ضرب و جرح غیرعمدی شده است. اگر فرد محکوم توانایی مالی پرداخت دیه را نداشته باشد، با پرداخت دیه از زندان آزاد می‌شود، در غیر این صورت امکان تقسیط دارد. البته اگر در پرداخت اقساط یا پیش‌پرداخت کوتاهی شود، تا زمان پرداخت حبس خواهد شد. در این موارد ستاد دیه وارد عمل می‌شود؛ برای نمونه در بند ۱۴ تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۴۰۳ آمده است: «به‌منظور کمک به آزادی زندانیان جرائم غیرعمد و کاهش آسیب‌های اجتماعی مترتب بر خانواده آنها مبلغ ۴ هزار میلیارد ریال با تأیید وزیر دادگستری به ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه و کمک به زندانیان نیازمند اختصاص دهد». در نتیجه خسارت از بیت‌المال جبران می‌شود!

چهارم، تعزیرات: این بخش از قانون مجازات اسلامی جنبه عرفی دارد، در نتیجه دست مقامات قضایی برای رها کردن مجرم باز است. فهرستی از راه‌های رهایی برای تحمل مجازات وجود دارد: تعلیق تعقیب، تعویق صدور حکم، تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، پابند الکترونیکی، عفو عام، عفو خاص، تبدیل مجازات و... در نهایت یکی از این موجبات تخفیف شامل حال محکوم خواهد شد و پیش از اجرای کامل مجازات، از بند رها می‌شود.

در این‌ که هدف از سیاست کیفری اصلاح مجرم است و نه انتقام، شکی نیست؛ اما این میزان ارفاق که در فرآیند دادرسی اعمال می‌شود اصل مجازات را لوث و بی اثر می‌کند. بساری از مجرمین که اکنون در زندان به سر می‌برند دارای سابقه هستند که نشانه عدم اثرگذاری مجازات‌هاست.

چند مثال از عفو معیاری اخیر: اگر فردی به ۲۵ سال حبس محکوم شده باشد، با تحمل ۹ سال، ۱۶ سال باقیمانده بخشیده می‌شود؛ در ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲، بالاترین میزان جزای نقدی یک میلیارد ریال پیش‌بینی شده که همه محکومان جزای نقدی تا این میزان بخشیده شده‌اند. نتیجه این روش گشاده‌دستانه برخورد با مجرمین را می‌توان در آمار بالای قربانیان تصادفات رانندگی یا رفتار موتورسیکلت‌سوارانی دید که بدون کلاه ایمنی و با پوشاندن پلاک خود در پیاده‌روها طبلکارانه ویراز می‌دهند، مشاهده کرد. فراموش نکنیم فلسفه عفو اصلاح مجرم است و نه کاهش آمار زندانیان.

همچنین رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (پس از جلسه) داشت. عراقچی در تماس با گروسی سیاسی شدن فضای نشست شورای حکام را نقد کرد و تأکید داشت که همکاری ایران باید صرفاً در چارچوب فنی و مقررات بین‌المللی دنبال شود. او گفت ایران مسیر دیپلماسی و تعامل فنی را ادامه خواهد داد اما فشارهای سیاسی و اقدامات یک‌جانبه می‌تواند به افزایش تنش‌ها منجر شود.

واکنش دیپلمات‌ها با اظهارات مکرون

پربازتاب‌ترین اظهارات مقامات این دستگاه اما واکنش به اظهارات روز پنجشنبه **امانوئل مکرون**، رئیس‌جمهور فرانسه در گفت‌وگو با شبکه ۱۲ اسرائیل بود. زمانی که وقتی «یونیت لوی» در این مصاحبه از مکرون پرسید که آیا اسنپ‌بک قطعی شده است، او گفت: «بله، فکر می‌کنم همین‌طور است. چون آخرین اخباری که از ایرانی‌ها داریم جدی نیست». رئیس‌جمهور فرانسه همچنین ادامه داد که «عباس عراقچی»، وزیر خارجه ایران، «تلاش کرد پیشنهادی معقول برای رسیدن به توافق با قدرت‌های اروپایی ارائه دهد، اما از سوی دیگر اعضای دولت ایران حمایتی دریافت نکرد.

سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران در واکنش به این اظهارات، در توییت نوشت: «از جانب جمهوری اسلامی ایران، روز گذشته طرحی معقول و قابل‌اجرا را به همتایان اروپایی ارائه دادم تا از وقوع بحرانی غیرضروری و قابل اجتناب در روزهای آینده جلوگیری شود. با این حال، به‌جای آن که به‌محتوای این طرح پرداخته شود، ایران اکنون با مجموعه‌ای از بهانه‌ها و طفره‌روی‌های آشکار مواجه است؛ از جمله ادعای مضحکی مبنی بر اینکه وزارت امور خارجه نماینده تمام ساختار سیاسی کشور نیست. خوشحالم رئیس‌جمهور مکرون اذعان کرده است که طرح پیشنهادی که ارائه داده‌ام معقول است. اما او و جامعه جهانی باید بدانند که من از حمایت کامل تمامی ارکان جمهوری اسلامی ایران، از جمله شورای عالی امنیت ملی کشور، برخوردارم. شاید هم واقعیت آن باشد که در حقیقت این دستگاه دیپلماسی اروپا است که بیرون‌گود قرار دارد. از این رو، اکنون زمان آن فرا رسیده که شورای امنیت سازمان ملل وارد عمل شود و دیپلماسی را جایگزین تقابل سازد. خطر در بالاترین حد خود قرار دارد. ایران پیش از این سهم خود را ادا کرده است: ۱- امضای توافقی با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که هم‌جهت با تعهدات داخلی و بین‌المللی ما، و علیرغم بمباران غیرقانونی تأسیسات هسته‌ای تحت پادمان ایران، فصل جدیدی از همکاری را با آژانس گشوده است. ۲- ارائه پیشنهادی خلاف‌اقل، منصفانه و متوازن که به نگرانی‌های واقعی می‌پردازد و برای هر دو طرف سودمند است. عملی کردن این ایده می‌تواند به سرعت صورت پذیرد و با حل خطوط اصلی اختلاف، از بروز بحران جلوگیری کند. راهی برای حرکت به جلو وجود دارد، اما ایران نمی‌تواند تنها بازیگری باشد که مسئولیت اقدام را بر دوش می‌کشد.»

کاظم غریب‌آبادی، معاون امور حقوقی و بین‌المللی وزارت خارجه گفت‌وگویی با بخش خبری ساعت ۱۴ روز جمعه انجام داد که در آن به آمادگی ایران برای هر سناریویی اشاره شد. او همچنین در واکنش به اظهارات مکرون نیز گفت: «وزیر محترم امور خارجه هنگامی که گفت‌وگو می‌کند، مذاکره می‌کند، پیام می‌دهد یا پیشنهادی ارائه می‌دهد، این پیشنهاد، نمایانگر نظر اصلی نظام جمهوری اسلامی ایران است و مورد اجماع داخلی است. همان‌طور که در تافهم با آژانس در قاهره دیده شد و بیانیه دبیر خانه شورای عالی امنیت ملی نیز این موضوع را تأیید کرد، این پیشنهاد مورد حمایت کل سیستم و نظام است. بنابراین، بهانه‌تراشی‌هایی که از سوی فرانسه و احتمالاً دو کشور اروپایی دیگر مطرح می‌شود تا این پیشنهاد را رد کنند و بگویند که اجماع در داخل ایران وجود ندارد، این ادعا کاملاً بی‌اساس است و هیچ مبنای منطقی ندارد.»

اسماعیل بنایی، سخنگوی دستگاه دیپلماسی در توییت‌ر سوالی مطرح کرد: «چرا مکرون باید برای رد پیشنهادی که خودش اعتراف می‌کند پیشنهاد معقولی از جانب ایران بوده، با عجله یک کانال تلویزیونی اسرائیلی را انتخاب کند و در عوض به مخاطبان «منتخب» خود اطمینان بدهد که اسنپ‌بک قطعی است!؟»

سعید خطیب‌زاده، معاون وزیر و رئیس مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه در گفت‌وگویی که روز جمعه با خبرگزاری روسی ریانووستی داشت، به بخشی از ایرادهای واردشده از سوی مکرون و دیگر طرف‌های اروپایی طی روزهای گذشته پرداخت و گفت: «سه کشور اروپایی (انگلیس، فرانسه و آلمان) همیشه اعلام کرده‌اند که اگر ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به توافق برسد، به آن احترام می‌گذارند و آن را اجرا خواهند کرد اما آنها بار دیگر نشان داده‌اند که اسبیر بی‌عملی خود هستند و هر حرکت ایران را به شدت سیاسی می‌کنند.»

او ادامه داد: «پس از این توافق، ما از اروپایی‌ها اقدامی جز ایرادگیری و گام‌های اشتباه بیشتر ندیدیم.» معاون وزیر امور خارجه همچنین تأکید کرد که «اقدامات آینده تهران کاملاً به تصمیم طرف‌های مقابل در مورد مسأله اعمال مجدد تحریم‌ها بستگی دارد.»

آگهی مزایده خودرو

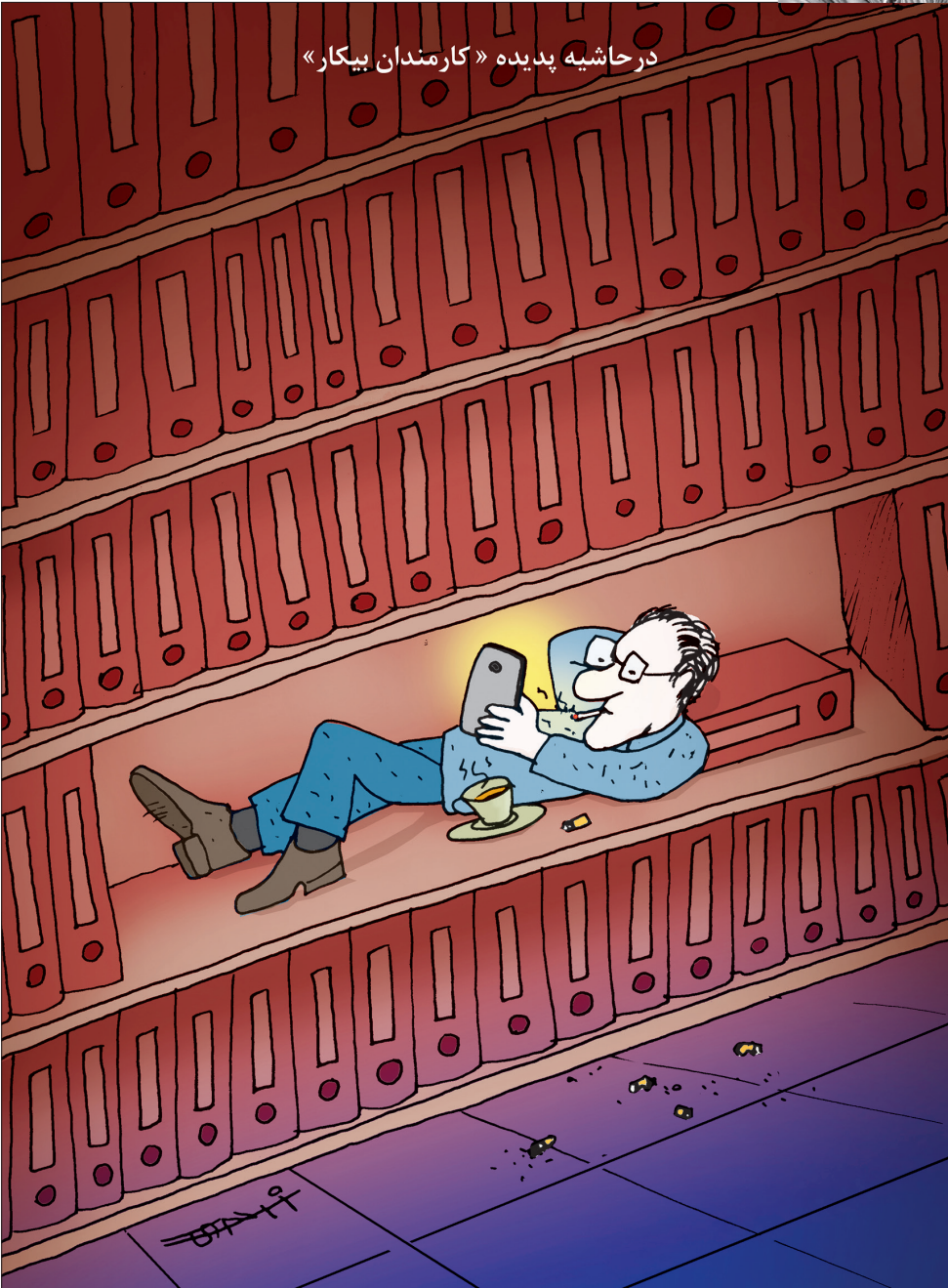
شرکت ایجادکاران مهر در نظر دارد یک دستگاه خودروی MVM۵۳۰ مستهلک مدل ۱۳۹۰ خود را از طریق مزایده به فروش رساند. متقاضیان محترم می‌توانند از تاریخ ۱۴۰۴/۰۶/۳۱ تا ۱۴۰۴/۰۶/۳۱ از ساعت ۹ الی ۱۶ جهت بازدید خودرو و دریافت اطلاعات بیشتر با شماره ۰۹۱۲۲۲۳۴۸۴۷۴ هماهنگ فرمایند.

میثم نژادرمضانی - مدیرعامل

کیوان زرگری

در حاشیه پدیده «کارمندان بیکار»

نگاه سیاستمدار

کرباسچی مطرح کرد:

اظهار نظر رئیس‌جمهور باید ضمانت اجرایی داشته باشد

می‌گیرند. همه این‌ها می‌توانند در وزارت ارشاد ادغام شوند.» کرباسچی به نهادهای موازی در بخش امنیتی و انتظامی نیز اشاره و تأکید کرد: «عالباً هم‌معیار یکسانی ندارند. یکی‌شان گیر می‌دهد و آن یکی مشکلی نمی‌بیند. اگر تعداد مجموعه کارکنان دولت در پایان دوره چهارساله پزشکیان فقط ۱۰ درصد کمتر شود یا حتی به همان تعداد قبل از ورود پزشکیان باقی بماند هم کار بسیار بزرگی است.» کرباسچی با مثال‌زن نهاد ریاست‌جمهوری و زیرمجموعه‌هایش افزود: «همین‌خود، ریاست‌جمهوری را فرض کنید، رئیس‌جمهور دستگاه‌رابط عمومی، دستگاه نظارتی، معاونت حقوقی، بخش رسانه‌ای و... دارد، بعد معاون ایشان هم دوباره همین‌ها دارد! یعنی چه این‌همه آدم تکراری؟! من البته اجمالی صحبت می‌کنم. بخشی از گزارش‌ر اخیر سازمان امور اداری و استخدامی درباره جهاد کشاورزی است. ببینید چقدر نیروی تکراری در همین مجموعه هست. خروجی هم ندارد. مقایسه کنید با زمانی که آدم‌های این دستگاه مثلاً یک چهارم این مقدار بودند، چقدر کارکردشان متفاوت بود و زمینه فساد و ناامنی هم در این مجموعه کمتر بود.» او در مورد تأثیر دستور یا حمایت پررنگ رهبری یا مجمع تشخیص مصلحت نیز تأکید کرد: «حتماً می‌شود از پشتیبانی این مراجع استفاده کرد اما بخش عمده انجام این کار بستگی به اراده دارد. یعنی کسی دستور بدهد و این کار در اولویت انجام شود. آقای پزشکیان این همه حرف زده، خب رئیس‌جمهور وقتی حرفی می‌زند، باید ضمانت اجرایی داشته باشد. نمی‌شود که دائم با مردم از افعال مضارع بگوییم. باید کار ی انجام شود و با مردم از افعال ماضی بگوییم.» این فعال سیاسی در مورد ادغام یا انحلال بنیادهایی مثل بنیاد مستضعفان گفت: «ما اصلاً نمی‌دانیم در بنیاد مستضعفان و امثالها چه می‌کنند، چون گزارش دقیقی در اختیارمان قرار نمی‌گیرد. البته شاید گزارش‌ها را به مراجع ذی‌ربط خود می‌دهند اما ما که نمی‌دانیم. روزی که بنیاد مستضعفان در کشور تشکیل شد قرار بر این بود که اموالی که به‌زور و استبداد در رژیم قبلی از مستضعفین و مردم گرفته‌شده به‌نفع مستضعفان استفاده شود که از وضعیت استضعاف بیرون بیایند. این‌ها الان خودشان سازمان‌ها و تشکیلات مفصلی شده‌اند، بنیاد مستضعفان باید احصا کند که چقدر در تغییر جمعیت زیر خط‌خطی موثر بوده. من نمی‌گویم این‌ها هیچ کاری انجام نمی‌دهند، بالاخره این‌ها هم کار مفیدی دارند؛ تشکیلات تولیدی و این حرف‌ها. می‌گویند حضرت علی(ع) در زمان تقسیم غنایم یا زکات همان‌ جا تمام این اموال را بین مستضعفین تقسیم می‌کردند، گردوغبارش را هم جرو می‌کردند و دست‌به‌دعایرمی‌داشتند؛» خدایا من کارم را انجام دادم».
خب یکی از این تشکیلات هم یکبار چنین کاری کند. امکانات این بنیادها گاهی اوقات از بعضی وزارتخانه‌ها بیشتر است. این چه معنی‌ای می‌دهد؟ این‌ها که حساب‌شان باید خیلی شفاف‌تر باشد.»

